

Ondört yeni üniversite açılıyor

2005-12-14 15:31:45

Meclis geçen hafta ondört yeni üniversite açılması kararını onayladı. Bu yasa, teklifinden itibaren kamuoyunda hararetle tartışıldı. Hükümet, velilerden gelen talepleri değerlendirdiklerini iddia ederken, yeni üniversitelerin açılmasına karşı olanlar ise yeni üniversitelerin yeterli teknik ve insan altyapısına sahip olmadığını, hükümetin amacının yeni üniversitelerde egemenlik kurma çabası olduğunu iddia ediyorlar.

Hükümetin gerçek amacı nedir bilemem ama ben bu yeni üniversitelerin açılması konusunda bir halk desteği olduğuna inanıyorum. Veliler, çocuklarının üniversiteye gitme şanslarını arttıracak her türlü çabayı kayıtsız şartsız destekliyorlar. Peki, daha çok kişinin üniversiteye gitme imkanına kavuşması ile herkes daha iyi yaşam koşullarına erişebiliyor mu? Bu soruya olumlu cevap vermek mümkün değil. Bu konuda ekonominin en basit kuralı işliyor. Talebi sabitken arzı artan bir malın (üniversite mezunu) değeri düşüyor.

Üniversite eğitiminden veliler neler bekliyor? Sanırım en önemli beklenti, daha yüksek bir gelir düzeyidir. İkinci beklenti prestij olabilir. Son olarak bunlara nispeten daha rahat askerlik yapma imkanını ekleyebiliriz (tabii bu sadece erkek çocukları için bir avantaj). Peki üniversite sayısı arttıkça bu beklentiler ne derece karşılanabilir?

Sonuncusundan başlarsak.... Askerlik konusundaki avantajın giderek azalacağını beklemek sanırım yanlış olmaz. Erkek nüfus içinde üniversite mezunlarının oranı arttıkça nispeten avantajlı askerlikten yararlananların sayısında bir azalma beklemek yanlış olmaz. Babamın askerlik yaptığı yıllarda lise mezunları da yedek subaylık yapma hakkına sahipti. Eğitimin yaygınlaşmasına paralel olarak, lise mezunlarını erkek nüfus içindeki oranı artınca, lise mezunları bu hakkı kaybettiler. Daha sonra dört yıllık olmayan yüksek öğretim mezunları da bu haktan mahrum kaldılar. Üniversite mezunlarının sayısındaki artışla bu imkanın dört yıllık mezunlar için de kısıtlanacağını beklemek yanlış olmaz.

Gelelim prestije... Prestij konusunda da üniversitelerin ciddi erozyona uğradığı açık. Eski dönemlerde değil üniversite mezunu olmak, lise mezunu bir devlet memuru olmak bile kişiye önemli avantajlar sağlardı. Bu vasıflardaki bir erkek evlenmeye karar verdiğinde rakiplerine fark atardı. Türkiye'nin büyük kalkınma hamlelerine giriştiği 50'li, 60'lı yıllarda mühendis olmak bir ayrıcalıktı. O dönemin mühendisleri daha sonra ülkenin kaderine yön verdiler. Şimdi kaç tane mühendis benzer itibara sahip acaba? Hatta bazı üniversitelerden mezun olanlar, çoğu kişinin gözünde üniversite mezunu bile sayılmıyorlar.

Gelir konusuna gelince... Rahmetli büyükannem dayımın, dedem gibi çiftçi olmasını hiç istemezdi. Ona hep "oğlum liseyi bitir de bankaya gir" derdi. Sonunda dayım liseyi bitirdi. Bankaya girdi ve bankadan şube müdürü olarak emekli oldu. Şimdi bir lise mezununun değil şube müdürü olması, bankaya memur olarak girmesi bile neredeyse mümkün değil. Aradan geçen yıllarda üniversite mezunlarının sayısı (arz) işlerin sayısından (talep) daha hızlı arttı. Artık işverenler aynı parayı verip lise mezununun da yapabileceği işleri, aynı paraya üniversite mezunlarına yaptırmaya başladı. Bazı iş ilanlarında mezun değil, bazı üniversitelerin mezunlarının arandığı açıkça belirtiliyor. Hiç gerekmeseyse bile iş başvurusu yapanlardan yabancı dil bilmesi talep edilebiliyor. İşverenler, haklı olarak, iş için kapıda bekleyenler arasında en iyilerini işe almak istiyorlar.

Mezun sayısı, bu mezunların çalışacağı işlerin sayısından hızlı arttığı müddetçe mezunlar aralarında rekabet etmeye devam edecektir. Her mezun rakiplerinin önüne geçebilmek için kendini niteliklerini geliştirmeye mecbur hissedecektir. Bugün, üniversiteye gittiğinde avantajlı duruma geleceğini düşünenler, üniversite mezunlarının sayısı arttıkça bunun işe yaramadığını görecekler ve daha üst düzeyde bir şeyler yapmaya kendilerini mecbur hissedeceklerdir. Zamanla alınması gereken eğitim hizmetlerin süresi ve maliyeti giderek artacaktır. Günümüzde “ömür boyu eğitim” gibi sloganları giderek daha fazla duymamız bu nedenledir. Bu slogan kulağa hoş gelse de aynı maaş için daha fazla eğitim maliyeti anlamına geldiği unutulmamalıdır. Bu nedenle, velilerin menfaatine olan üniversiteye girişin kolaylaştırılması değil, zorlaştırılmasıdır. Böylece gelirler değişmeyecek, ancak eğitim maliyetleri azalacaktır.